

Izglābtais rotaļu laukums

ir.lv/2019/06/12/izglabtais-rotalu-laukums

2019. gada 12. jūnijs

Māris Šverns. Foto — Lauris Aizupietis

Ieva Puķe 12. jūnijs 11.48

Grupas *Baložu pilni pagalmi* dibinātājam Mārim Švernam mūzikas radīšanas instinkts tomēr ņēmis pārsvaru pār atkarībām. Šis gads sācies lieliski: uzstāšanās pie Brīvības pieminekļa, jauns albums un vēl filmas skaņu celiņš ar nekur neatskaņotām dziesmām

Birojos ar perfektu remontu nav priekšrocību tādai fotosesijai, saka Māris Šverns (51). Aiz kāpnēm, kur skaisti jūgendstila margu kalumi saspēlējas ar atlēkušas griestu krāsas ornamentiem, atrodas grupas *Baložu pilni pagalmi* studija. Ilgdzīvotāja, šī mūzikālā apvienība dibināta pirms 25 gadiem.

No bijušās cara impērijas munīcijas fabrikas ēkas dodamies Māras dīķa virzienā. Mūziķis pārzina Āgenskalnu un Torņakalnu kā savu kabatu. Dzīvo pie Botāniskā dārza, ilgāku laiku bijis naktssargs Rīgas Katoļu ģimnāzijā Ojāra Vācieša ielā. Pirms tam strādājis *Rīgas Ūdens*

avārijas brigādē, asistējis ugunsdzēsējiem, kad pie Māras dīķa dega trikotāžas fabrika *Aurora*.

«Komponists,» Māris ar smaidu piemin, ka tā tika pieteikts pazīstamā kordirģenta Jura Kļaviņa nesenajā jubilejas koncertā. Uz pasākumu, kā jau tas bieži gadoties, neesot gribējis iet, tomēr saņēmis. Koris *Juventus* koncertā dziedāja Šverna dziesmu *Mans zirgs* Kļaviņa aranžējumā:

«Manu zirgu vārdā nesauciet. Sāks viņš skriet strauji, sargi tad mani! Manam zirgam iemauktus nelieciet. Sāks viņš kliegt skaļi, sargi tad mani!»

Šverns ar *Manu zirgu* nesen stalti izjāja arī 4. maija koncertā *Dziesmotā rezolūcija* pie Brīvības pieminekļa, bet 20. jūnija vakarā grāmatnīcā *Robert's Books* tiks atvērts viņa albums ar dzejnieces Madaras Gruntmanes vārdiem *Sinhronais tulkojums*. Sestais, kas Mārim tapis atsevišķi no grupas *Baložu pilni pagalmi*, bet kopumā jau septiņpadsmitais.

Atlaidies zālē zem koka, viņš piedāvā koncentrētā veidā izstāstīt savu dzīvi. «Juris Rubenis apmēram piecu gadu vecumā, vasarā izejot no mājas dārzā, esot sajutis, ka saulē, debesīs, krāsās, smaržās ir kāds, kas uz viņu skatās ar labvēlību, draudzību, mīlestību. Jurim sagribējās Viņu iepazīt. Tā, iepazīdams Viņu, viņš kā garīdznieks ilgi nokalpoja cilvēkiem. Ar mani apmēram pusotra gada vecumā gadījās citādi. Ar vecākiem arī iegājām skaistā dārzā Jūrmalā, un es pēkšņi ieraudzīju seju. Kāds man teica: «Tu neesi te vēlams, nemēģini te nākt iekšā!» Paliku kā zemē iemīts, vecāki nevarēja saprast, kāpēc neēju tālāk, smējās. Bet es, pusotru gadu vecs, nevarēju viņiem nekā pastāstīt. Es to atceros, it kā tas būtu noticis vakardien. Tā jau šajā vecumā es ļoti iespringu. 13 gados iespringums pārvērtās bailēs. 18 gados, jau ar pieauguša cilvēka prātu, sapratu, ka mani dzīvē nekas labs negaida. Piemetās tāda kā mentāla paralīze. 24 gadu vecumā mana toreizējā dzīvesbiedrene teica, ka es viņai atgādinot lidmašīnu, kas planē ar izslēgtu motoru. 25 gados es patiešām ieraudzīju zem sevis koku galotnes, sabijos vēl vairāk. Aizvēru vienu aci. 26 gadu vecumā radās grupa *Baložu pilni pagalmi*, un es aizvēru abas acis, gaidot triecienu. Nepilnu 36 gadu vecumā, atrodoties Minesotas programmā atkarību ārstēšanai, sapratu, ka ar mani tomēr nav notikusi avārija. Attālums starp mani un koku galotnēm vismaz nav mazinājies. Atvēru vienu aci. 37 gadu vecumā ar grupu *Baložu pilni pagalmi* ierakstījām dziesmu *Melnbaltā*, tas bija pagrieziena. 38 gadu vecumā atvēru abas acis, ierakstījām dziesmas *Hunana brīnums*, *Esi sveiks!*, *Noslēpums*. Centos savas dzīves lidmašīnas stūri satvert abām rokām.»

Ilgus gadus cīnies ar dzeršanu?

Vairs ne. Es gan vēl kādu laiku lietoju tabletes, bet alkoholu ne. Esmu sapratis, ka arī tas, kas uzrunāja piecus gadus veco Juri Rubeni, visu šo laiku ir bijis ar mani.

Šķita — nevienam neesmu vajadzīgs ne es, ne mans darbs, bet tie bija meli. Pateicoties cilvēkiem, kuri ir ielaiduši mani savā dzīvē, esmu nonācis līdz šodienai un varu te runāt. Mani vecāki, draugi, man tuvas sievietes. Un mūsu bundzinieks Uldis Gedra, kura dēļ pastāv

Baložu pilni pagalmi. 1994. gada februāra beigās grupa tika dibināta. Viņš ir ass, ap kuru mēs, pārējie, riņķojam ar savām ģitārītēm, balstiņām, iedomām un untumiem.

Kurš izdomāja nosaukumu?

Es. Mana pirmā dzīvesbiedre kādā 1990. gadā atnesa grāmatu — Ulda Bērziņa un Pētera Brūvera tulkoto sešu turku dzejnieku dzejoļu krājumu. Vēl nebiju izlasījis nevienu dzejoli, bet dzīvesbiedrei teicu: ja man kādreiz būs sava grupa, tā varētu saukties kā tā grāmata.

Bet ar mūziku tevi savulaik iepazīstināja mamma, mūzikas skolotāja.

Jā, līdz 7—8 gadiem es vēl diezgan daudz klausīju mammu. Kategoriski tomēr atteicos iet uz bērnu korišiem. Vispār jebkurš gājien ārpus mājas man bija problemātisks, visu laiku jutu spēku, kas saka: «Tu nedrīksti nekur iet, tevi nekur negrib.»

Esmu rīdzinieks. Pirmos piecus dzīves gadus pavadīju komunālajā dzīvoklī Bruņinieku un Brīvības ielas krustojumā. Tajā mājā, bijušajā Sarkanarmijas ielā, kādreiz bija klubs *Oktobris*, tagad tur ir Pestīšanas armija.

Mamma Irēna Šverna visu mūžu strādāja skolā. Gan tur, gan mājās daudz spēlēja un klausījās klasisko mūziku. Arī es spēlēju klavieres. No sešu līdz astoņu gadu vecumam pie manis nāca klavierskolotāja. Tad vecāki izšķīrās, mamma slimoja, vienu brīdi mācījos Biržu internātskolā. Tolaik vēl zināju notis, bet šobrīd tās esmu aizmirsis kapitāli.

Savu dziesmu notis nepieraksti?

Nē. No sākuma mājās ierakstu kasešniekā — jā, vēl joprojām! Pie kasešnieka pievienots mikrofons, paņemu un iedziedu «la-la-lā» — tikai pantiņu un piedziedājumu. Vēlāk jau attīstītu pilnu dziesmu, pielieku klāt tekstu.

Jāizstāsta: nepilnu 11 gadu vecumā manās rokās nonāca tā laika kontrabanda — ārzemju plates. Pēc mēneša intensīvas klausīšanās kādu vakaru, ejot gulēt, sadzirdēju: galvā skan savs meldiņš. Biju pārsteigts: kā tā var būt? No rīta pamostos — vairs neskan. Kā tagad atceros: tā bija svētdiena janvāra beigās, pēc brokastīm ieeju savā istabā, tuvojos rakstāmgaldam pie loga — atkal atskan! No tā brīža es vienkārši tam ļauju skanēt.

Pēc 8. klases, 1983. gada septembrī, iestājos poligrāfiķu skolā, kur tuvāk iepazīnos ar Dambi, īstajā vārdā Raimondu Lagimovu. Viņš ir augstspiedes iespiedējs, es — ofseta. Dambis tik dzīvi interesējās par mūziku, ka atzinos — man jau daudzus gadus galvā skan savs meldiņš. Viņš saka — viņam arī.

16 gadu vecumā par 25 rubļiem nopirkām pirmās akustiskās ģitāras. Spēlējām, nemākot notis. Andris Černovs, nu jau netais, Latvijas «andergraunda» celmlauzis, parādīja kvintu. Visu pārējo mācījāmies mājās. Meldiņi skan, un uz ģitāras meklējām, kas ir tiem atbilstošs.

Ar Dambi dibinājāt leģendāro grupu *Inokentijs Mārpls*.

Jā, 1985. gada sākumā ierakstījām dziesmas, kas mums bija galvā, nosaucām grupu *Aklā zarna*. Piedalījās arī citi draugi: Didzis Erra, Nils Ļe... Liekas, tas bija Didzis Erra, kas 1987. gada pavasarī piedāvāja pārdēvēt *Aklo zarnu* par *Inokentiju Mārplu*.

Dambis 16 gadu vecumā kļuva par rokmuzikantu, viņš tāds jau bija piedzimis. Man gan bija grūti publiski izpildīt savas dziesmas. Pirmo reizi to nācās darīt 1986. gada vasarā Siguldā, kompānijā, kur bija ļoti skaistas meitenes.

Baložu pilni pagalmi daudzus gadus man bija lielas mocības, jo savu dziesmu dēļ bija nepārtraukti jābūt publikā.

Dīvaini, 90. gadus es vispār nepamanīju. Laikam pārkāp daudz biju sevī, pārkāp daudz dzēru tajā laikā. Nē, neesmu bijis bohēmists. Man, lai kaut vai izietu no mājas, kā karavīram pirms kaujas bija 100 gramu jāierauj. Pirms koncertiem — 200. Ja biju iedzēris, tad viss vēl bija daudz maz normāli, ja biju skaidrā, tad vienmēr likās, ka piedzīvoju publisku pazemojumu.

Dziesma *Redzēju zemi* laikam parāda šī perioda eksistenciālismu? «Redzēju zvaigznes es, zem kurām idioti bļautās, no tādas bļautīšanās zvaigznes bieži apslāpinās.

Redzēju sauli izvarotu, bij' krūtis nogrieztas un klēpis asiņoja tai.»

Man tajā laikā patika skarbi izteikties par dzīves īstenību. Vēstures grāmatās bērnībā biju lasījis, kā karavīri ieņem kādu pilsētu, pēc tam izvaro sievietes, griež krūtis. Tagad es vairs tā nerakstītu.

80. gadu beigās, tāpēc, ka man bija grūtības publiski uzstāties, kad bija sakrājis lērums dziesmu, tās mājās lenšu magnetofonā ierakstīju. Dziesmas rakstīju aktīvi. Mums katram Dievs dod kādu talantu, un ar gadiem esmu sapratis, ka man tā ir dziesmu veidošana.

Kā npublicētās dziesmas izdzīvoja līdz šodienai? Kā Jānis Ābele, jauns režisors, varēja tās iekļaut februārī iznākušajā filmā *7 miljardi gadu pirms pasaules gala*?

Daļa no dziesmām, ko ierakstīju mājās, izdzīvoja līdz 90. gadu vidum, kad radās *Baložu pilni pagalmi*. Uldis Gedra palūdza, lai iedodu viņam lentes, kas saglabājušās, pārrakstīja kasešniekā. Vēlāk pārdzina «ciparos».

2016. gada sākumā nolēmu dažas *Baložu pilni pagalmi* dziesmas, kas 90. gados nav veiksmīgi ierakstītas, pārrakstīt mūsu mēģinājumu telpā. Palūdzu Uldim pievienot arī tās, ko viņš bija ciparos pārdzinis. Izveidoju soloalbumu, dubultnieku. Pats taisīju noformējumu, dāvināju draugiem un paziņām. Vienu tādu uzdāvināju Jānim Ābelem. Viņš nolēma izmantot.

Kā šo albumu sauc?

Skatoties, kam es to dāvinu. Ja došu tev, tas sauksies *Ieva jūnijā*. Esmu dāvinājis *Ilze oktobrī*, *Uldis sniegā*, kaut kā tā. Kādus 30 tādus albumus esmu uztaisījis un uzdāvinājis.

Tā tad daudzas dziesmas ir pazīstamas tikai šaurā lokā, cilvēki varbūt kādam iedod paklausīties?

Sanāk, ka tā. Ko nu katrs ar tām dziesmām dara. Kad aizgāju uz filmas pirmizrādi, man bija neliels šoks, ka viss filmas skaņu celiņš taisīts no manām dziesmām. Protams, zināju, ka ar grupu esam nofilmēti vienā epizodē. Biju patīkami pārsteigts, dziesmas iederējās tās filmas kontekstā.

***Mans zirgs* varētu būt tava populārākā dziesma?**

Jau gadiem ilgi koncertos cilvēki visvairāk pieprasa *Mans zirgs* un *Vēstules*, arī *Mans lielais rakstāmgalds*. Jā, tās visas ir ar maniem vārdiem.

Līdz *Baložu pilni pagalmi* albumam *Jauni iespaidi*, kuru izdevām 2001. gadā, likās, ka nevaru uztaisīt sakarīgu tekstu. 2/3 gan bija manu tekstu, bet daudz izmantoju arī citus autorus. Vispirms turku dzejniekus no krājuma *Baložu pilni pagalmi*, tie man ļoti patika. Tad — levas Rozes grāmatiņas, ko uzdāvināja pazīstamas meitenes.

Kopš 2001. gada dziesmām atkal izmantoju tikai savus tekstus. Līdz Madara Gruntmane man uzdāvināja savu grāmatu *Dzērājmeitiņa*, vēlāk arī *Narkozes*. Sapratu, ka šī dzeja man ļoti patīk.

Tu esi *Radio Marija* džingla autors, bet ne tikai tāpēc saistīts ar katoļu pasauli.

Īstenībā esmu šausmīgi praktisks. Man patīk viss, kas «objektīvi ir tā».

Bet 2011. gada februārī, katoļu baznīcas fizisko kaišu dziedināšanu dienā, paģirains, visu nakti negulējis, aizgāju uz rīta misi Terēzes draudzē blakus Katoļu ģimnāzijai.

Draudzes priesteris, kas celebrēja misi, saka: visi, kam ir kādas kaites, var iziet priekšā, viņš uzliks rokas, aizlūgs. Mēs, vairāki cilvēki, izgājām. Man jau gadus trīs bija muguras problēmas, vairs nevarēju pastrādāt fizisku darbu. Izrādās — skriemeļi izkustējušies, spiež uz nervu.

Es vispār ticēju, ka notiek tādas dziedināšanas, tomēr ne ar vienu pazīstamu cilvēku tas nebija gadījies. Turklāt man tas priesteris ne visai patika. Bet viņš uzlika rokas man uz galvas, un jutu, ka pa visu ķermeni izplūst siltums. Tajā pēcpusdienā pārstāja sāpēt mugura, ar kuru es tik ļoti mocījos!

Kristietība katoliskajā tradīcijā vairāk pievērš uzmanību tam, ko sauc par brīnumiem. Pie brāļiem luterāņiem pat pastāv diskusija starp garīdzniekiem: vai cilvēka dzīvē notiek brīnumi? Man tas vairs nav jautājums.

Dievu dziesmās gan īpaši nepiemini?

Pieminu daudz, bet apslēptā veidā. Ar gadiem arvien vairāk. Citi domā, ka es dziedu par sievieti: «Tu man saki to, tu skaties tā...» Jā, ir arī dziesmas par sievietēm. Kā 90. gados teica,

Baložu pilni pagalmi — tās ir mīlestības dziesmas, un tas man krita uz nerviem. Bet vēlāk to novērtēju — es mēģinu runāt par savu ikdienu ar Dievu, un Dievs ir mīlestība.

Kāda ir *underground* mūziķa dzīve? Uzstāties pie Brīvības pieminekļa — tas bija izņēmuma gadījums?

Pagājušogad piekritu uzspēlēt anonīmo alkoholiķu vasaras nometē pie Liepājas, jūras malā. Tur aizgāju uz sapulci *Anonīmie alkoholiķi — pieaugušie bērni*. Viņi var būt veiksmīgi karjerā, ģimenes cilvēki, bet mentāli — joprojām bērni.

Saprātu, cik ļoti esmu starp savējiem! Mēs visur dzīvē ejam ar savu *playground*, ar spēļu laukumu. Neveikli jūtamies, kad «pieaugušo pasaule» mums uzgrūžas. Nesaprotam, ko tad ar saviem spainīšiem, lāpstīņām, ritenīšiem darīt. Manas dziesmas ir tas *playground*. Kādi ir mūzikas virzieni? *Mainstream, underground*. Es pārstāvu *playground*.

Tie, kam ir līdzīgi, mani sadzirdēs no jebkuras pasaules malas. Viņiem patiks tas, ko es daru.

Agrāk daudz dziedāju arī sadzēries, sliktā omā un sliktā skanējumā. Saprotu tos, kas manī nevar klausīties. 2007. gada albumā *Esi sveiks!* laikam pirmoreiz mūžā atļāvos dziedāt pavisam brīvi, parādījās, gribētos teikt, stils. Tomēr par sevi neesmu pieradis domāt kā par tādu, kas būtu uz zvaigznes vai klasikas pusi.

Kāda deviņdesmitgadīga kundze, ko sen nebiju redzējis, prasa: «Ko tu, Māri, dari, vai joprojām spēlē? Kurā radiostacijā tevi var dzirdēt?» Teicu: «Ziniet, es neesmu tik populārs.» Viņa: «Ah, tu neesi populārs? Brīnišķīgi! Tad jau vari darīt, ko tu gribi.» Domāju: «Bāc, tiešām!»

Vai joprojām strādā par naktssargu?

Jā, tagad Pāvila Jurjāna Mūzikas vidusskolā. Pirms tam Katoļu ģimnāzijā biju gan naktssargs, gan palīgstrādnieks un sētnieks. Mūzikas skolā mani ieteica paziņas.

Bērnu mammas ik pa laikam prasa: «Kā jūs varat izturēt? Vai nepagurstat?»

Atpazīst kā mūziķi?

Godīgi sakot, nezinu. Nevaru teikt, ka mana dzīve būtu apgrūtināta ar uzmanību, kā tas ir sabiedrībā pazīstamiem cilvēkiem. Vienreiz gan bija smieklīgi. Ar sievu Violu gājām pa ielu, un es viņai stāstīju par paziņu, kas devītajā grūtniecības mēnesī pie Āgenskalna tirgus šķērso ielu pie sarkanās gaismas. Skaļi sacīju: «Padomā, kaza tāda!»

Mums blakus gāja jauniešu grupiņa, sarunājās un pēkšņi apklusā. Un tajā klusumā kāda meitene sacīja pārējiem: «Tas vēl nekas, es dzirdēju kā... (*nosauc kādas pazīstamas dziedātājas vārdu*)... ar savu puisi lamājas Rimi veikalā.»

Tajā brīdī nodomāju — tad redz kāda tu esi, popularitāte!

Klubā Robinsons 1996. gadā. Juris Mežeckis (no kreisās), Māris Šverns, Juris Alksnis un Uldis Gedra. Foto no Baložu pilni pagalmi arhīva

2004. gadā Bolderājā. Māris Šverns (no kreisās), Ģirts Pavēnis, Uldis Gedra, Oskars Burovs
un Jānis Cīrulis. Foto — Didzis Kadaks